

Het uitbreken van de oorlog was voor de Nederlandse militairen aan de Maas en in de Peel-Raamstelling een enorme schok geweest. Keer op keer was hun ingeprent dat zij 'tot de laatste man' moesten standhouden – dat waren zo van die consignes die, zo lang het vrede was, geen enkele realiteitswaarde hadden. Op 7 mei was de alarmtoestand afgekondigd, in de twee daarop volgende nachten waren velen al slaap tekort gekomen – en nu op eens, 10 mei in alle vroegte, ratelend machinegeweervuur en kanongebulder aan de Maas, hier en daar laag overvliegende Duitse toestellen, brandende boerderijen, 'paarden en koeien die gek van angst door elkaar hollen, alles vertrappend.'¹ 'Er is geen twijfel meer mogelijk', aldus een in Asten ingekwartierd militair die zijn eigen reacties met prijzenswaardige zuiverheid beschreef,

'de hel van de oorlog is over ons losgebroken en ik zit er midden in! Ik krijg een huilbui en begin luidop te bidden, vervuld als ik ben met gedachten aan mijn vrouw en kinderen. Juffrouw Martens wekt Joosten die in de kamer naast de mijne slaapt en ik loop helemaal van streek naar beneden en de deur uit. Daar is half Asten al op de been. Iedereen weet iets en langzaam begint de situatie tot me door te dringen . . . Joosten komt nu ook doodsbleek en ontdaan beneden en ik word bij de bureu voorzien van een kop thee en een paar beschuiten die ik haastig naar binnen werk. 't Geraas en gedreun duurt voort, maar ik kom inmiddels wat tot bedaren. Als 't dan toch moet wezen, dan in Godsnaam en dan ken ik mijn plicht.

Op 't Koningsplein is 't precies als op de markt. Overal mensen in groepjes voor de huizen, zenuwachtige gesprekken en bleke gezichten. Bij 't Heilig Hartmonument loopt onze aalmoezener op z'n eentje heen en weer. Ik bedenk me geen ogenblik en vraag hem om te biechten. Heen en weer lopend regel ik mijn zaakjes met Onze Lieve Heer en vraag na afloop van de absolutie om zijn priesterzegen voor mij en mijn gezin. Ik was ongetwijfeld de eerste, maar aanstonds komen er meer die me op een afstand hebben bezig gezien. Ik voel me rustiger worden; er komt zelfs een soort vastberadenheid over me die ik niet had verwacht en waar ik zelf me inwendig over verbaas.'²

Bij hoevelen die aanvankelijk 'doodsbleek en ontdaan' waren maar in wie, tot eigen verrassing, 'een soort vastberadenheid' groeide, speelde zich een

¹ A.v., p. 13. ² J. H. Th. J. Westen: 'Relaas van mijn belevenissen tussen 10 mei en 11 juni 1940', p. 16–18 (a.v., no. 223).